

जाहिरातींचे दर.

सालील पत्त्यावर चौकशी
करावी.व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४.
(टपाल हंशिल माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिल्य अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २ जून, १९३७

अंक २२

दि साउंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळः—

दररोज सकाळी १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द. सा. द. शें. २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या
जातात.सेविंग बँक ठेवीवर द. सा. द. शें. ३ टक्के व्याज
दिले जाते.मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या
जातात. व्याजाचे दरांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.कर्जः सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रक्कम दिल्या
जातात.

मॅनेजिंग एजंट्स.

FERGUSON COLLEGE, POONA

Opens on 21st June 1937. Accommodation being limited to 1200 undergraduates, students should apply to the Principal in time for admission (both to the classes and the Hostel) on prescribed forms with the necessary fee. Admissions will be granted from 7th June on working days (12 noon to 3 P. M.).

K. K. & Co.

Photographic Dealers
POONA.

खास रत्नागिरी—

आंबे हापुस व आंबे पायरी

चौकशी करा—म. गो. कुलकर्णी मंडळी,
पुष्करणी चौक, सदाशिव पेठ, पुणे.नागपूर प्रीमियर को-ऑपरेटिव्ह
हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेले भांडवल	८२,०००
रिशर्व्ह फंड	२,७९४
इतर फंड	८९०
मुदतबंद ठेवी	१,६४,२४१
सेविंग बँक ठेवी	६,४७०
मॅमबरांकडून येणें असलेलें कर्ज	२,६८,९३०
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यांत	
गुंतविलेली एकूण रक्कम	४१,५०८

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात. आतांपर्यंत दिव्दिहंड पांच टक्क्यांहून केव्हांही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मॅमबरांना त्यांच्या घरांचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरी.

टिकेकरी मनमोहक पातळें तीं हींच

“विमल, तू आतां नेसलेल्या पातळाचे रंग व किनार किती छान आहे म्हणतीस ! मला तें फारच आवडलें आहे. सांगशील काय कोटून मागविलीस तीं !

हात्तीचे ! मी ना नेहमी टिकेकरीच पातळें मागवित असनें. तेथील नवीन वाण पाहून मन भुलून जातें ! हो कां, मग मी आतांच पत्र लिहून ऑर्डर देतें.”

हरत-हर्चो पातळें घरपोंच जोडी रु. ८ आणे ८. नमुने मोकळ. पोस्टेजकरितां दीड आण्यांची

दि टिकेकर टेक्स्टाईल मिल लि., टिकेकर वाडी. तिकिटें पाठवा.

डिपॉझिट घेऊन एजन्सी देणें आहे. तरी गरजूंनीं अवश्य चौकशी करावी. दि टिकेकर टेक्स्टाईल मि. लि., पोस्ट टिकेकरवाडी, सोलापूर

विविध माहिती

इंपीरिअल एअरवेजचे मंडवळ

प्रत्येकी एक पौंड किंमतीचे ४० लक्ष नवे भाग काढून इंपीरिअल एअरवेजचे एकूण भांडवल ५० लक्ष पौंड म्हणजे ६३ कोटी रुपये इतके वाढवण्याचे ठरले आहे.

कॉमन्स सभेच्या सदस्याचा तनखा वाढला

कॉमन्स सभेच्या सदस्यास आजपर्यंत वार्षिक ५,२०० रुपये तनखा मिळत असे ती रकम आता ७,८०० रुपये करण्यात आली आहे.

लंडनशहराची लोकसंख्या

लंडनशहराची लोकसंख्या १९०१ साली ६५३ लक्ष होती ती आता ८२ लक्ष झाली आहे. ब्रिटनमधील एकूण लोकसंख्येपैकी ते लोक लंडनचे रहिवासी आहेत.

लोकांस माहीत होतें तेंच संशोधकांनी शोधून काढलें

हिंदुस्थानातील शेतीची जनावरे सुट्टे रहाण्यास कुरणांची पुरेशी सोय नाही, ती व्हावयास पाहिजे असा अभिप्राय तज्ञ संशोधकांनी व्यक्त केला आहे.

मध्यप्रांतात आमपेठ्यांचा नवा कारखाना

मध्यप्रांतामध्ये आमपेठ्यांचा कारखाना काढण्यास शेट जमनालाल बजाज ह्यास परवानगी मिळाली आहे असे समजते. सध्या त्या प्रांतातील दोन कारखान्यात, मिळून दरसाल १ लक्ष ८० हजार ग्रास पेठ्या तयार होतात तेथील एकूण सप ८३ लक्ष ग्रास पेठ्या आहे.

मॉरिस मोटर्स लि. चा नफा

मॉरिस मोटर्स लि. ला गेल्या वर्षी सुमारे २३ कोटी रु. नफा झाला. भागीदारास ४५ टक्के दराने डिव्हिडंड वाटण्यात आले.

ट्रेझरी बिलांवर १५३ आणे व्याज

रिशर्व्ह बँकेने ता. २५ मे रोजी १ कोटी रुपयांची तीन महिने मुदतीची ट्रेझरी बिले विकली त्यावर द. द. व्याजाचा दर १५ आणे ८ पै इतका पडला.

हिंदी कपाशीस ग्रेट ब्रिटनमध्ये वाढती मागणी

ग्रेट ब्रिटनमध्ये हिंदी कपाशीचा सप वाढविण्याकरिता "लॅके-शायर इंडियन कॉटन कमिटी" सुमारे तीन वर्षांपूर्वी स्थापन करण्यात आली. कमिटीने हिंदी कपाशीची योग्यता ब्रिटिश कारखानदारास पटवून देण्याचे व मालाच्या उठावास सहायकारक होईल असा प्रचार करण्याचे आपले काम समाधानकारक रीतीने चालविले आहे, असे कमिटीच्या अहवालावरून दिसते. १९३६ साली सुमारे ५ लक्ष गासड्या कापूस हिंदुस्थानातून ग्रेट ब्रिटनमध्ये उतरला

'शिवणकलाकुशल' झारापकर

येथील सस्कारमान्य झारापकर टेलरिंग कॉलेजचे प्रिन्सिपॉल श्री. काशिनाथ रामचंद्र झारापकर डी. एफ. सी. (लंडन) ह्यास त्याच्या शिवणकलेच्या प्राविण्याबद्दल श्री. शंकराचार्य ह्यांनी 'शिवणकलाकुशल' अशी बहुमानाची पदवी दिली आहे.

गुळापासून साखर

१९३७ साली हिंदुस्थानात गुळापासून एकूण ३२,३०० टन साखर तयार करण्यात आली, असा अंदाज आहे. १९३६ साली गुळापासून ५०,०६७ टन साखरेचे उत्पादन झाले होते. म्हणजे, यंदा हे उत्पादन २८ टक्क्यांनी उतरले आहे.

ग्रेट ब्रिटनमधील नवा कर

वाढत्या उत्पन्नावर चढत्या दराने कर बसाविण्याचे ब्रिटिश सरकारने ठरविले आहे सुमारे ३५ हजार फर्म्स ह्या नव्या कराचे कक्षेत येतील, असा अजमास आहे.

राज्यारोहण समारंभानिमित्त पैशाची उलाढाल

१२ मे, १९३७ रोजी झालेल्या राज्यारोहणाचे निमित्ताने सुमारे २ लक्ष परदेशीय लोक ग्रेट ब्रिटनमध्ये येऊन त्यांनी ३२ कोटी रुपये खर्च केले असावेत, असा अंदाज आहे. साम्राज्यात-गत देशांतून उतरलेल्या ८० हजार पाहुण्यांचे ब्रिटिश आगबोटीच्या भाड्याबद्दल व ग्रेट ब्रिटनमधील रहाणीचे मिळून २७ कोटी रुपये खर्च झाले असावेत. राज्यारोहणाची मिरवणूक पहाण्याकरिता शोकी लोकानी तिकिटासाठी १३ कोटी रुपये खर्चले असतील, असा अजमास आहे

सरक्षक जकातीचे समर्थन

ग्रेट ब्रिटन व अमेरिका ह्या दोन देशांमध्ये व्यापारी करारा-संबंधी वाटाघाटी चालू आहेत. खुल्या व्यापाराचा आजवर पुरस्कार करणाऱ्या ग्रेट ब्रिटनने १९३१ साली संरक्षक जकातीच्या धोरणाचा अवलंब केला. हे धोरण सर्रास अंमलांत आणणे वेडेपणाचे असले तरी ते सोडून दिल्याने ब्रिटनचे नुकसान होणार आहे, असे मत ग्रेट ब्रिटनच्या व्यापार खात्याचे मंत्री, मि. रन्सिमन, ह्यांनी व्यक्त केले संरक्षक जकाती हे व्यापारी कराराच्या वाटाघाटीमध्ये संवलीत मिळविण्याचे एक महत्त्वाचे साधन आहे, असेहि ते म्हणाले.

झेनिथ विमा कं. लि.

वरील कंपनीने डिसेंबर १९३६ अखेर संपलेल्या वर्षी एकूण ३३ लक्ष २१ हजार रुपयांचे विमे उतरविले. कंपनीकडे आज १३ कोटी रुपयांचे विमे चालू आहेत.

बॉंबे म्यूच्युअल लाइफ ॲन्ड अरन्स सोसायटी लि.

डिसेंबर, १९३६ अखेर संपलेल्या वर्षी वरील विमा मंडळीने २ कोटी, १३ लक्ष रुपयांच्या विमा पॉलिसी दिल्या. कंपनीकडे ७ कोटी रुपयांचे विमे चालू आहेत. अहवालाचे वर्षी कंपनीस हप्त्यापासून ३६३ लक्ष रु. उत्पन्न झाले. साल अखेर विमाखाती फळात ७६ लक्ष रुपये आहेत.

परदेशगमनास चालना

मार्च व एप्रिल १९३७ मध्ये सुमारे १० हजार लोक हिंदुस्थानातून इंग्लंडमध्ये रवाना झाले, असा अंदाज आहे. जगाचा प्रवास करणाऱ्या हिंदी उताऱूंची संख्या २०० टक्क्यांनी वाढली आहे. गेल्या वर्षी ३,००० विद्यार्थी शिक्षणासाठी परदेशी गेले. परदेशगमनास अशा रीतीने चालना मिळाली असून आगबोट कंपन्यास उत्कृष्ट गिऱ्हाइक लाभले आहे. प्रवासांमुळे मिळणाऱ्या पांडित्याचे मानने त्यास पडणारी किंमत दोईजड होत नाहीना, याकडे लक्ष देणे जरूर आहे.

मलेरिया-प्रतिबंधक योजना

मलेरियावर प्रतिबंधक उपाय म्हणून इजिप्त सरकारने दलदलीचा प्रदेश कोरडा करण्याचे ठरविले आहे. ह्या योजनेस सुमारे ५३ कोटी रुपये खर्च येईल.

खंबई बंदरातून सोन्याची साप्ताहिक निरगत

१६-५-३७ ते २२-५-३७

२३-५-३७ ते २८-५-३७

२९-५-३७ ते २८-५-३७

रुपये किंमत

१९,२३,९८८

२४,३०,३६

२,९७,९५,२६,७६२

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... २६६	५ मुंबई नगररचनेच्या
२ जमशेदपूरच्या कारखान्याची अभिनंदनीय प्रगति ... २६७	कायद्यांत दुरुस्ती २७०
३ संरक्षणाच्या तयारीचा बँकांवर परिणाम २६७	६ हिंदी कोळशाच्या ध्याचें नियंत्रण ... २७१
४ स्फुट विचार .. २६८	७ 'प्रोक्सीज'चा उपयोग २७१
साक्षर परिषदेतील निर्णय—हिंदी साक्षरेच्या निर्गतीस बंदी कां ?—इंग्लंडमध्ये शेतीस सरकारी सहाय—व्यापारी करारावर जपानी लोकमत—उद्योग दिन—इजिप्त राष्ट्रसंघाचा सभासद झाला.	८ संयुक्त प्रांतातील पाणी-पुरवठ्याची योजना २७१
	९ हिंदुस्थानांतून बुटांची निर्गत ... २७२
	१० मोटार गाड्याची आयात २७२
	११ सहकारी चळवळ ... २७३
	१२ त्रिवंडक बाजारभाव २७५

अर्थ

बुधवार, ता. २ जून १९३७

जमशेदपूरच्या कारखान्याची अभिनंदनीय प्रगति

टाटांचे नांव हिंदुस्थानांत अनेक कारणांनीं सर्वतोमुखी झाले असले तरी जमशेदपूर येथील त्याचा लोखंड-पोलादाचा कारखाना हे त्याचें महनीय स्मारक आहे ह्या कारखान्याने हिंदुस्थानच्या औद्योगिक प्रगतीस विलक्षण उत्तेजन दिले असून तो आता जगद्विख्यात झाला आहे. हिंदी कोळसा व अशुद्ध लोखंड ह्यांचा उपयोग करून आधुनिक यंत्रांच्या सहायाने प्रचंड कारखान्यात पोलादाचे अनेक जिन्नस बनवण्यास धडाडी, भाडवल व घटनात्मक कौशल्य लागले, ते टाटांनीं प्रकट करून आपल्या देशास एका नवीन व मोठ्या प्रमाणावरील ध्याची जोड करून दिली, ही गोष्ट लहानसहान नव्हे. जमशेदपूरच्या कारखान्यासंबंधाने दुसरी महत्त्वाची बाब लक्षात ठेवावयाची ती ही की त्यातला पोलादाचा धदा औद्योगिक संरक्षणाचा फायदा मिळवणारा पहिलाच मोठा स्वदेशी धदा होय. “बाल्यावस्थेतल्या ध्यास जकातीचें संरक्षण मिळाले असतां असल्या सहायाची त्यांस सवय लागते आणि प्राथमिक अवस्थेतून तो कधीच बाहेर पडत नाही, शिवाय संरक्षक जकातीचा बोजा जनतेवर पडून ध्यातला नफा मात्र भागीदार साऊन जातात” अशा आशयाची टीका केली जाते. परंतु तिला टाटांच्या कारखान्याने केलेल्या प्रगतीने उत्कृष्ट उत्तर दिले आहे. तेरा वर्षांमागे टारिफ बोर्डाच्या शिफारशीस अनुसरून सरकारने टाटांच्या कारखान्यास प्रथम जकातीचें संरक्षण दिले तेव्हापासून ह्या ध्याची फेरचौकशी टारिफ बोर्डांनीं अनेकवार केली असून संरक्षणाचें प्रमाण वेळेवेळ कमी करण्यात आले आहे. कारखान्याची कार्यक्षमता सारखी वाढवून टाटा कंपनीने उत्पादन-स्वर्च उतरवीत आणला आहे आणि संरक्षणाची आवश्यकता मर्यादित केली आहे टाटा कंपनीच्या वार्षिक सभेत गेल्या आठवड्यात तिचे अध्यक्ष, सर नौरोजी सकलतवाला, ह्यांनीं जी घोषणा केली तिचे योगाने हिंदी जनतेस साभिमान आनंद वाटल्यावांचून

रहाणार नाही. सध्या कंपनीस मिळणारे उतरलेल्या प्रमाणातील संरक्षण आणखी चार वर्षेच टिकावयाचें आहे. ही मुदत संपताच “आतां आपणांस संरक्षणाची आवश्यकता राहिलेली नाही” असे कंपनी, जनता व सरकार ह्यास सांगणार अशी तिची तथारी आहे हे ऐकून सर्व हिंदी राष्ट्रास अत्यंत समाधान वाटेल ह्या योगाने औद्योगिक संरक्षणाच्या धोरणास विरोध करणाराच्या पदरात त्याच्या चुकीच्या कल्पनेचें भरपूर माप पडून इतर स्वदेशी ध्यास सरकारी सहाय सढळ हाताने मिळण्याची आवश्यकता सिद्ध होईल अशी वस्तुस्थिति घडवून आणल्याबद्दल टाटा कंपनीच्या चालकांचे अभिनंदन करणे अगत्याचें असून जमशेदपूरच्या कारखान्याच्या इतिहासापासून सरकार व जनता ह्यांनीं योग्य तो बोध घेतला पाहिजे.

संरक्षणाचा फायदा एकट्या टाटा कंपनीस तेवढा मिळतो आणि त्याच्या कारखान्यांत विविध प्रकारांचे पोलाद, त्यास देशांत मागणी असताहि, तयार होत नाही अशी तक्रार कित्येकांकडून केली जात असे. ही उणीव भरून काढण्याकरितां पोलादाचे इतर जिन्नस तयार करण्यासाठी नवीन एक मोठा कारखाना बंगालमध्ये काढण्याची योजना तयार झाली होती आणि ती आपल्या स्वतःच्या कारखान्यास पोषक असल्याने तिच्या भांडवलांत व कार्यांत भाग घेण्याचा टाटा कंपनीचा विचार होता. परंतु वाटाघाटींत कांहीं महत्त्वाच्या बाबींसंबंधाने मतभेद झाल्या कारणाने वरील योजना तडीस गेली नाही आणि अखेर टाटा कंपनीने स्वतःच्या कारखान्याचाच विस्तार करण्याचें ठरविले आहे ह्या योजनेस लागणारे भाडवल कंपनीच्या नफ्यामधूनच घेतले जाणार आहे आणि खेडता पैसा तात्पुरता लागेल तितकाच बेताच्या व्याजाने कर्जाऊ घेण्यात येणार आहे. योजिलेल्या सुधारणांचे व विस्ताराचे टाटा कंपनीचे बेत पुरे झाले म्हणजे तिची मालाच्या उत्पादनाविषयीची व त्याच्या विक्रीच्या व्यवस्थेची परिस्थिति इतकी सुधारेल की जमशेदपूरचा कारखाना सर्वस्वी स्वावलंबी बनेल आणि त्यास सरकारी जकातीचें सहाय लागणार नाही. लोखंड-पोलादाचे बाजारभाव सध्या अनपेक्षित रीतीने चढले आहेत, त्याचा चांगलाच फायदा टाटा कंपनीस मिळणार आहे, परंतु ह्या जादा नफ्याचा उपयोग जमशेदपूरच्या कारखान्यास अधिक लागणारे भाडवल पुरवले जाऊन त्याची कार्यक्षमता वाढवण्याकडे होणार असल्याने तो पैसा सत्कारणीं लागला असेच म्हणावे लागेल. पोलादाचा विविध जातींचा माल टाटांनीं काढला असता तो विशेष अर्थाने स्वदेशी असा समजला जाईल आणि त्या बाबतींतले हिंदुस्थानचे परावलंबन दूर होईल.

संरक्षणाच्या तयारीचा बँकांवर परिणाम

ग्रेटब्रिटनमध्ये औद्योगिक चलतीस सुरवात होते न होते तोच राष्ट्रसंरक्षणाच्या तयारीचा कार्यक्रम सरकारने हाती घेतल्यामुळे ब्रिटिश उद्योगध्यास जोराची चालना मिळाली आहे. युद्धप्रसंगी उपयोगी पडणाऱ्या हत्यारादि साधनांच्या उत्पादनास त्या देशाचे औद्योगिक क्षेत्रात आज महत्त्वाचें स्थान प्राप्त झाले आहे. सरकारने ह्याकरिता एक खास कर्ज उभारून भाडवलाचा पुरवठा केला असल्याने ह्या परिस्थितीचा परिणाम बँकिंगचे क्षेत्रावरहि होऊं लागला आहे मोठमोठ्या आगबोटींचीं कामे, वैमानिक दलात वाढ, लष्करी हालचालीत यंत्रसामुग्रीचा प्रवेश, इत्यादि बाबतींत भाडवली स्वरूपाचा जो सर्व येतो, त्यास पैसा

पुरविण्याची जबाबदारी अखेर बँकांवरच येऊन पडते. मदीच्या काळामध्ये कारखान्यांमध्ये सेल्लें भांडवल संपुष्टात आले, घस-
न्याची तरतूद लावणीवर टाकली गेली व अग्रहक असणाराची देणीहि तहकूब झाली आता, वाढत्या व्यवहारास लागणारे भांडवली सामर्थ्य त्यांचेजवळ उरलेले नाही आणि कच्च्या मालास पडणारी किंमतहि वाढलेली असल्याकारणाने, बँकाकडून कर्जे काढण्याखेरीज त्यास गत्यतर राहिलेले नाही गेल्या वर्षाचे मुदतीत बँकांनी जितकी कर्जे दिली, तितकी मदी सुरू झाल्यापासून आजवर कधीच देण्यांत आली नव्हती हे कर्जांचे प्रमाण सारखे वाढत आहे सरकारी रोख्यांचे बाजार-
भाव उतरलेले असल्यामुळे, जवळचे रोखे विकून व्यवहारास नुक-
सानीने भांडवल पुरविण्यापेक्षा बँकाकडून कर्जे काढणेच लोकांस सोईस्कर वाटत आहे आणि ह्याचा ताण बँकांवर पडू लागला आहे. ब्रिटिश सरकारने राष्ट्ररक्षणाच्या तयारीकरिता कर्ज उभारले, त्यांतून वर्षभर युद्धविषयक सामुग्रीवर खर्च केला जाईल बँकांसहि ह्या रोख्यांचे तारणावर कर्जे थावी लागतील व घदे-
वाल्यांनी एकमेकांवर काढलेल्या अल्प मुदतीच्या हुड्यांची जागा हे नवे कर्जरोखे घेतील अशी अपेक्षा आहे. बँकांस, स्वतःचे जवळील ठेवीचे मानाने, काही विवक्षित रकम रोख बाळगावी लागते आणि तात्काळ रोकड उभी करता येईल, अशा रीतीने काही रकम हुड्यात गुंतवावी लागते ठेवीच्या मानाने हुड्यात गुंतविलेली रकम अगर रोख शिल्लक कमी होऊ न देणे अगत्याचे असते अल्प मुदतीची कर्जे व रोख शिल्लक ह्यात मिळून ब्रिटिश बँकांची शेकडो सुमारे २८ ते २९ टक्के इतकी रकम गुंतविली जाते ह्यापैकी रोखीचे प्रमाण आता शेकडो १० वर उतरले आहे ह्यापेक्षा कमी शिल्लका राखणे बँकिगच्या व्यवहाराचे दृष्टीने सुरक्षित ठरणार नाही. सध्या बँकांची अल्प मुदतीची कर्जे व हुड्यात गुंतविलेल्या रकमा कमी झाल्या आहेत व रोख शिल्लकीचे प्रमाणहि सुरक्षितपणाच्या मर्यादेपर्यंत येऊन ठेपले आहे कर्जांच्या वाढत्या मागणीमुळे ठेवीची रकमहि फुगणार, हे उघड आहे, कारण कर्जांचे रूपांतर तात्काळ ओव्हरड्राफ्टचे रूपाने ठेवीत होत असते. ह्या कारणाने रोख शिल्लकीचे प्रमाण ह्याबरोबरच उतरणे स्वाभाविक आहे ही प्रवृत्ति थांबविल्या-
खेरीज बँकांस आपले मामुली काम नीट पार पाडता येणार नाही. ह्याचा स्पष्ट अर्थ असा आहे की बँकांस नवीन कर्जे देता येणार नाहीत व आपल्या रोख शिल्लकेचे प्रमाण योग्य मर्यादेत राखण्या-
करिता विशेष उपाययोजना करावी लागेल म्हणजे, त्यास आपला कर्जावरील व्याजाचा दर चढवावा लागेल ही गोष्ट राष्ट्रीय दृष्टीने अनिष्ट वाटली तरी ती अपरिहार्य आहे, आणि त्यामुळे राष्ट्ररक्षणाचे लढाऊ योजनेस थोडा अडथळा येण्याचा संभव आहे

जनावरांची निपज कशी सुधारेल ?

शेत्या जनावरांची निपज सुधारण्याकरिता उपाययोजना निश्चित करण्यासाठी प्रांतिक सरकाराच्या प्रतिनिधींची एक परि-
षद मध्यवर्ती सरकारने सिमला येथे भरविली होती. प्रत्येक प्रातामध्ये ह्या कामाकरिता एक बोर्ड स्थापन करण्यांत यावे, त्या बोर्डाच्या शाखा जिल्हानिहाय असाव्या, प्रत्येक जिल्ह्यात जमा झालेला फंड स्थानिक सुधारणाकडे खर्चण्यात यावा, जनावरास चरण्याच्या सोयी वाढविण्यासाठी एक मध्यवर्ती कमिटी व प्रांतिक कमिटी नेमण्यात याव्या, इत्यादि ठराव परिषदेने पास केले मुख्य प्रश्न, पुरेसा पैसा उभा करण्यासंबंधीचा आहे

स्फुट विचार

लंडनच्या साखर-परिषदेतील निर्णयाविरुद्ध तक्रार

व्यापारविषयक कराराचे बाबतीत परराष्ट्राच्या प्रतिनिधींनी बोलणी होतात तेव्हा स्वकीय हितसंबंधी व्यापाऱ्यांचा सल्ला घेण्याचा व त्यास सल्लागार म्हणून नेमण्याचा सरकाराचा रिवाज आहे. लंडन येथे नुकतीच आंतरराष्ट्रीय साखर परिषद भरली होती, तिच्या संबंधात हा परिपाठ पाळला गेला नाही, अशी तक्रार हिंदी व्यापारी मंडळाच्या संघाने हिंदुस्थान सरकाराकडे केली आहे, ती अगदी वाजवी आहे हिंदी व्यापाऱ्यांची बाजू आपणास अवगत असून ती लक्षात ठेवूनच आपल्या प्रतिनिधींनी लंडन परिषदेत भाग घेतला असे ह्यावर सरकारचे म्हणणे असेल तर ते सत्य किंवा नाही. सरकारास सर्वत्र गोष्टी माहीत असणे अपेक्षित असल्या कारणाने व्यापारी मंडळाचा सल्ला घेण्याचे व त्याचे प्रतिनिधि सल्लागार म्हणून निवडण्याचे प्रयोजन कधीच पडणार नाही ब्रह्मदेशाशिवाय इतर देशात हिंदी व्यापाऱ्यांनी साखर पाठविण्याचे कारण नाही हा निर्णय हिंदुस्थानच्या वतीने परिषदेत मान्य करण्यात आला आहे, तो योग्य नाही हिंद-ब्रिटन व्यापारी करार होण्याचे घाटत आहे, त्यामध्ये हिंदी साखरेस ग्रेट ब्रिटनमध्ये सवलती मिळाल्या अशा अर्थाची मागणी करण्यास वेरील मान्यतेमुळे बंदी होणार आहे. त्याचप्रमाणे, जाव्हासारख्या देशास साखर परदेशात पाठवण्याचे प्रमाण निश्चित करून मिळाले आहे, त्या धर्तीवर योजना करणे हिंदुस्थानच्या व्यापाऱ्यांस अशक्य झाले आहे. ह्या प्रश्नाची चर्चा मध्यवर्ती कायदेमंडळात व्हावी अशी व्यापारी मंडळाच्या सभांची मागणी आहे व सरकारने ती मान्य करणे आवश्यक आहे. ह्या चर्चेने हिंदी लोकमत जाहीर रीतीने व्यक्त होऊन सरकारास मार्गदर्शक होईल आणि हिंद-ब्रिटन व्यापारी करारात हिंदुस्थानास अनुकूल अशा अटी दाखल करून देण्यास तिच्या योगाने सहाय मिळेल.

हिंदी साखरेच्या निर्गतीस बंदी का ?

इतर देशांप्रमाणे हिंदुस्थानासहि आपली साखर बाहेर पाठवण्याची सवड लंडनच्या साखर परिषदेने मान्य केलेल्या योजनेत ठेवण्यात आलेली नाही, ह्या गोष्टीचे समर्थन काही लेखकांनी केले आहे, ते लपटित आहे हे सहज समजण्यासारखे आहे. जगाच्या बाजारात आज जी साखरेची किंमत आहे, त्या भावाने हिंदी कारखान्यादारास आपला माल परदेशात विकणे परवडणार नाही हा त्याचा महत्त्वाचा मुद्दा आहे पण अतर्गत गिन्हाइकास एक किंमत आणि निर्गतीच्या सोयीसाठी परदेशात किंमत त्यापेक्षा हलकी असा व्यवहार कित्येक राष्ट्रे आज प्रत्यक्ष करीत आहेत. मग, हिंदुस्थानानेहि तसे धोरण अंगिकारण्यास हरकत का असवी असा सरळ प्रश्न उद्भवणार त्यास उत्तर म्हणून वेरील लेखक म्हणतात की, परराष्ट्रीय गिन्हाइकास साखर स्वस्त किंमतीने विकणे म्हणजे स्वकीय बांधवावर भारी किंमतीचा बोजा टाकणे असे असून परराष्ट्रातील लोक हा बोजा सहन करण्यास समर्थ आहेत, तशी हिंदी जनता नाही, म्हणून हिंदुस्थानातून परदेशात साखर पाठविण्याची व्यापारी लोकांस सवड ठेवणे इष्ट नाही हिंदी जनतेविषयीची ही सहानुभूति स्तुत्य आहे ह्यात शका नाही. परंतु हिंदी शेत-

करी, व्यापारी व गिन्हाइकें ह्यांच्या परस्पर हितसंबंधाची काळजी घेणें त्यांच्यावरच सोंपवणें बरें नाहीं काय ? इतर राष्ट्रें स्वतःच्या गिन्हाइकावर बोजा टाकतात, तीं कांहीं मूर्ख नाहींत. एकूण समाजाच्या अंतिम हिताचा विचार करूनच तीं आपलें धोरण आखीत असतात ही साधी गोष्ट प्रस्तुत प्रश्नासंबंधानें कां झोळ्याआड केली जाते ? हिंदुस्थानास आपली साखर परदेशी पाठवणें परवडलें नाहीं तर ती निर्गत होणार नाहीं पण ह्या व्यापारास मुळातच बंदी कां व्हावी ? जपाननें लंडन परिषदेच्या निर्णयास मान्यता दिलेली नाहीं ही गोष्ट महत्त्वाची आहे. जपानी हितसंबंधास तिनें बाध येईल म्हणूनच तें राष्ट्र बाजूस राहिलें आहे.

इंग्लंडमध्ये शेतीस सरकारी सहाय

सुल्या व्यापाराच्या सांप्रदायिक तत्त्वाप्रमाणें इंग्लंड देशानें स्वतःस कारखान्याच्या धंद्यास वाहून घ्यावें आणि शेतीचा उपयोग दुय्यम दर्जाचा समजून धान्यधुन्य व कच्चा माल आपल्या पक्क्या मालाच्या मोबदल्यात परदेशातून घ्यावा परंतु अलीकडे आर्थिक व्यवहार व विचार ह्याचे संबंधात जी क्रांति घडून आली आहे, तीमध्ये उद्योगधंद्याचे नाबतीत प्रत्येक राष्ट्रानें शक्य तितकें स्वावलंबी व स्वयंपूर्ण बनावट्या कल्पनेस महत्त्व प्राप्त झालें आहे कृषिप्रधान देशांत कारखाने काढणें आणि कारखान्याच्या प्रगतीत पुढें गेलेल्या देशात शेतीची जोपासना करणें ह्या तऱ्हेची प्रवृत्ति सर्वत्र दिसून येत आहे. युद्धाची तयारी म्हणून नव्हे तर शांततेच्या परिस्थितीतहि ब्रिटिश शेतीचा धंदा सामर्थ्यावान् होईल अशी तजवीज ग्रेटब्रिटनमध्ये करण्याचें ब्रिटिश सरकारनें ठरविलें असल्याचें कृषिमित्रि, मि मॉरिसन, ह्यानीं कॉमन्स सभेंत जाहीर केलें. गव्हाच्या पिकास सरकारी सहाय देण्यात येत आहे तें अधिक क्षेत्रावर दिलें जाईल. जमिनीचा मगदूर वाढण्यास सरकार मदत करील जमिनीतलें पाणी काढून देऊन ती पिकास उपयोगी व्हावी ह्याकरिता दरवर्षी सरकार सुमारे ६० लक्ष रुपये खर्च करील शेतीच्या जनावरांस होणारे रोग नाहींसे करण्याकरिता दरवर्षी ८० लक्ष रुपये खर्चण्यात येतील ह्या व इतर अनेक सुधारणा शेतीच्या धंद्यांत व्हाव्या म्हणून ब्रिटिश सरकार दरवर्षी ४३ कोटी रुपये खर्च करणार आहे इंग्लंडसारख्या देशात कारखान्याचे धंदे विशेष मोठ्या प्रमाणावर चालत असता तेथील सरकारास शेतीच्या धंद्याप्रतिस्पर्धेस कोट्यवधि रुपये खर्चून त्यात सुधारणा घडवून आणणें अगत्याचें वाटलें, ह्यावरून कृषिप्रधान समजल्या जाणाऱ्या हिंदुस्थान देशात येथील शेतीच्या सुस्थितीसाठी किती विस्तृत मदत दिली पाहिजे, ह्याची कल्पना येईल हिंदुस्थानात शेती व उद्योगधंदे ह्यांस सारखेंच सरकारी सहाय अपरिहार्य आहे ही गोष्ट आता सिद्ध करण्याचें कारण वास्तविक उरलेलें नाहीं. आपल्या देशात मान्य केलेलें आर्थिक तत्त्व ब्रिटिशांनीं हिंदुस्थानास लागू केलें नाहीं तर त्यांच्या धोरणांतली विसंगतता असादिघपणानें सिद्ध होईल, इकडे त्यांचें लक्ष गेलें पाहिजे

हिंदू-जपान व्यापारी करारावर जपानी लोकमत

हिंदू-जपान व्यापारी करारासंबंधी जपान देशांतील वृत्त पत्रांतून प्रसिद्ध झालेल्या मतांवरून, सदरहु करारानें जपान विशेष संतुष्ट झालेला दिसत नाहीं. ब्रह्मदेश हिंदुस्थानापासून

विभक्त झाल्यामुळे जपानी कापडाची आयात त्या मानानें कमी करण्यात आली आहे, परंतु हिंदी कपाशीच्या जपाननें करावयाच्या खरेदीस तेंच तत्त्व लागू करण्यांत आलेलें नाहीं, अशी जपानची तक्रार आहे ब्रिटिशेतर रेयॉन (नकली रेशीम) च्या आयातीवरील जकात २५ टक्क्यांनीं वाढविली आहे तिचा परिणाम जपानी मालाचे व्यापारावर झाल्याखेरीज रहाणार नाहीं. जपाननें गेल्या वर्षी ९३ कोटी चौरस वार रेयॉन ह्या देशांत पाठविलें होतें आता कापडाच्या लहान तुकड्यांची (फेन्ट्स) आयात फक्त ५० लक्ष वार होऊ दिली जाणार आहे जपाननें गेल्या वर्षी ३३ कोटी वार फेन्ट्स पाठविले होते. हिंदी-जपान करारासंबंधी कित्येक महिने वाटाघाटी चालल्या होत्या, त्या अखेर मोडून नयेत व दोन देशामधील व्यापार पूर्ववत् चालवा, ह्या हेतूनें आपल्या प्रतिनिधींनीं हिंदुस्थान सरकारच्या अटींना मान्यता दिली, असें जपानचें म्हणणें आहे हिंदुस्थानास हि ह्याबाबत स्वार्थत्याग करावा लागला आहे. लहान सहान धंद्यास जपानी स्पर्धेची झळ लागत आहे ती थांबविणें सरकारास शक्य झालें नाहीं वरील व्यापारी करारानें दोन्ही देश पूर्णपणें संतुष्ट होणें अर्थातच शक्य नव्हतें तथापि, देवान-घेवाणीच्या तत्त्वावर चाललेल्या वाटाघाटी यशस्वी होणें दोघांसहि आवश्यक वाटल्यानें हा करार होऊं शकला असें स्पष्ट दिसत आहे. हिंदुस्थान सरकारास जपानकडून जास्त सवलती मिळवतां आल्या असल्या, असें मत हिंदी व्यापारी सर्वांनीं व्यक्त केलें आहे, ह्याचा उल्लेख मात्र येथें करणें आवश्यक आहे

इजिप्त राष्ट्रसंघाचा सभासद झाला

इजिप्त देशास राष्ट्रसंघामध्ये दाखल करून घेण्यात आलें आहे. तेथील परदेशीय लोकास कांहीं विशिष्ट हक्क देण्यात आले होते, ते ह्यापुढें इजिप्तने कमी करण्यास सदरहु प्रकरणात हितसंबंध असलेल्या राष्ट्रांनीं मान्यता दिली आहे सुएझच्या कालव्याचे आसपास आणखी काही वर्षे ब्रिटिश सैनिक वास्तव्य करणार आहेत परंतु त्यानंतर आपलें स्वतःचें संरक्षण करण्यास इजिप्त समर्थ होईल अशी अपेक्षा आहे परदेशीय लोकास बारा वर्षांनंतर इजिप्शन कायदाच लागू करण्यात यावयाचा असून स्थानिक न्यायाधीशापुढेच त्याचे सटले चालविण्यांत यावयाचे आहेत. विदेशीयांचे हितसंबंध अबाधित राखण्याचें इजिप्तनें कबूल केलें आहे. आता राष्ट्रसंघानें इजिप्तला आपला सभासद निवडून त्या देशास स्वातंत्र्याचा दाखला दिला आहे

WHY THIS PAUCITY

OF

BOOK-KEEPERS

AND

ACCOUNTANTS ?

Non Matriculates !

Learn Book-Keeping, Accountancy, Short-hand Typewriting, secure Diploma and certificate of efficiency through the only recognised Institute

MARATHI CENTRE

10, Budhwar, Poona City.

मुंबई नगररचनेच्या कायद्याच्या दुरुस्तीची आवश्यकता

[श्री. य. द. सोले, एल. एस. जी. डी., हांणी लोकल सेल्फ गव्हर्नमेंट इन्स्टिट्यूटच्या त्रैमासिकाचे ताच्या अकांत बरील विषयावर एक लेख लिहिला आहे, त्यातील महत्त्वाच्या मुद्यांचा सारांश येथे दिला आहे.]

मुंबई सरकारने शहराच्या वाढत्या विस्ताराच्या नियंत्रणासाठी व सौंदर्य सवर्धनासाठी म्हणून सन १९१५ साली 'टाऊन प्लॅनिंग ॲक्ट' कायदेमंडळांत पास करून घेऊन त्याची अमलबजावणी सुरू केली व त्याचा फायदा आजतागायत निरनिराळ्या भागातील सुमारे २५ शहरांनी घेतला आहे.

प्रथम या कायद्याच्या हेतूकडे दृष्टि टाकता असे दिसते की, हा कायदा फक्त मोकळ्या जागापुरता होता व त्या भागाची योजना यशस्वी होण्यासाठी शहरालगतच्या काही भागाचा त्यांत समावेश करण्यांत येतो. परंतु यामुळे खुद्द जुन्या शहरातील दाटी तशीच राहते यासाठी आमच्या मते या कायद्याचे स्वरूप बदलून त्यास 'शहराच्या सुधारणेचा कायदा' असे विस्तृत नांव देऊन शहरातील बांधलेला दाटीचा भाग सुधारण्याचा मार्ग मोकळा करून द्यावा. यानंतर या कायद्याप्रमाणे करावयाची योजना, त्यात समाविष्ट करावयाची कामे व त्यासंबंधीचा सर्व सोहाळा यामध्ये सध्या जो काळ जातो तो फार जाऊन शिवाय आर्थिक नुकसानहि फार होतं. काही ठिकाणी योजनेचा इरादा जाहीर झाल्यानंतर अक्षरेची योजना मजूर होण्यास चौदा वर्षांचा अवधी लागला. तेव्हा यामध्ये फारच महत्त्वाची अशी सुधारणा होणे जरूर आहे. त्याचप्रमाणे या कायद्याखाली ज्या भागाची सुधारणा होते किंवा व्हावी अशी इच्छा आहे त्या ठिकाणी त्या भागाची भरभराट होण्यास कोणत्या गोष्टी आवश्यक आहेत याची छाननी करून त्यांचा समावेश झाल्याशिवाय योजना मजूर होणार नाही असा वढक कायद्यानेच घालून दिला पाहिजे.

नगररचनेच्या योजनेतील मालक वाढीच्या किंमतीची रकम म्युनिसिपॅलिटीस देऊन शिवाय आपल्या जमिनीतून रस्ते वगैरे काढून पुढे विक्रीची वाट पाहतात परंतु ज्या ठिकाणी पाणी व ड्रेनेज याची व्यवस्था नाही अशा ठिकाणी त्या भागाची प्रगती कशी होणार? एक वेळ ड्रेनेज नसले तरी चालेल परंतु पाण्याची व्यवस्था आवश्यक पाहिजे. म्हणून या कायद्यातील कलमांत अशी दुरुस्ती झाली पाहिजे की, ज्या ज्या ठिकाणी म्युनिसिपॅलिटी नगररचनेच्या योजना तयार करील तेथे तेथे पाणीपुरवठ्याची व्यवस्था करणे हे म्यु. च कायदेशीर कर्तव्य समजून त्याची योजना झाली पाहिजे व असे करण्यास एखादी म्युनिसिपॅलिटी चुकल्यास तें काम त्या जिल्ह्याचा कलेक्टर याने करून म्युनिसिपॅलिटीकडून पैसे वसूल करावेत.

लँड रेव्हिन्यू कोडपैकी 'बिगर शेतसारा' घेण्याचे कलम या टाऊन प्लॅनिंग योजनेच्या क्षेत्रास लावले जाणार नाही व नगररचनेच्या क्षेत्रांत येणारा सर्व भाग सारामाफीने समजला जाईल अशी दुरुस्ती होणे जरूर आहे. नगररचनेच्या क्षेत्रांत येणारी शेतीची जमीन 'इमरतीचे उपयोगाकरितांच आणावयाची' हा हेतू आहे. यामुळे जमिनीचे मालक स्वतःच्या सुधीने शेतीजमिनीचा उपयोग बिगर शेतीकडे करित

नसून त्यांना नगररचनेच्या कायद्यामुळे हा उपयोग करावा लागत आहे. नगररचना योजनेच्या आसणीमुळे व अमलबजावणीमुळे त्यांच्या जमिनीच्या किंमतीमध्ये आपोआप वाढ होणार आहे परंतु वाढीच्या किंमतीपैकी निम्मी रकम त्यांना म्यु. स यावयाची आहे. तेव्हा त्यांच्यावर पुन्हा हा दुसरा वाढीचा सारा बसविणे त्या भागातील प्रगतीच्या दृष्टीने श्रेयस्कर व बरोबर नाही व हा वाढीचा सारा वर्षानुवर्ष देणे त्यास परवडेल असे वाटत नाही तेव्हा याबाबत जरूर ती दुरुस्ती कायद्यात व्हावयास पाहिजे. ज्या भागासाठी ही योजना आलावयाची त्याच्यापैकी २।३ इतक्या बहुमताविरुद्ध योजना त्या भागावर लादली जाऊ नये. या नगररचनेचा सोहाळा थोडक्यात पुढीलप्रमाणे आहे.

(अपूर्ण)

झग्याचा सतरा लक्ष रुपये खर्च

राज्यारोहणासाठी ब्रिटिश उमरावाच्या स्त्रियांनी मसमलीचे झगे वापरले, त्यांस सुमारे १७ लक्ष रुपये खर्च आला.

श्री टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठास जोडलेले, आयुर्वेदाचे उच्च शिक्षण देणारे आयुर्वेद महाविद्यालय, पुणे

उन्हाळ्याच्या सुटीनंतर ता. २९ जून १९३७ पासून सुरू होईल प्रवेश परीक्षा (Matriculation) पास असलेल्या विद्यार्थ्यांना प्रवेश मिळेल अभ्यासक्रम चार वर्षांचा संपूर्ण आयुर्वेदाच्या शिक्षणाबरोबर पाश्चात्य वैद्यकाचेही शिक्षण मिळते प्रत्यक्ष शिक्षणाच्या सर्वांत अधिक व उरुष्ट सोयी आहेत. प्रत्यक्ष शिक्षणाच्या सध्या.—

(१) ताराचंद रामनाथ धर्मार्थ आयुर्वेदिक हॉस्पिटल:—यामध्ये ४० राहत्या रोग्यांची सोय असून बाहेरून औषधास येणाऱ्या रोग्यांची सरळ्या रोज २०० वर असते. शस्त्रकर्माची उत्तम सोय असून दरसाल ५०० च्यावर महत्त्वाची शस्त्रकर्म होतात सर्व मुंबई इलाख्यांत हे एकच व नमुनेदार आयुर्वेदीय रुग्णालय असून यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या रोग-निदान-चिकित्सा व शस्त्रकर्म या विषयांच्या प्रत्यक्ष शिक्षणाची चांगली सोय आहे.

(२) सूतिका गृह:—सध्या ही व्यवस्था अल्प प्रमाणांत असून १।२ महिन्यात १० सूतिकाची सोय करण्यात येणार आहे. यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रसूतिकर्मचे प्रत्यक्ष शिक्षणाची उत्तम सोय होईल.

(३) आयुर्वेद रसशाला पुणे लिमिटेड:—हा कारखाना लिमिटेड केल्यापासून औषध निर्माण करण्याचे काम फारच मोठ्या प्रमाणावर चालते येथे विद्यार्थ्यांना सर्व औषध शास्त्राक पद्धतीने तयार करण्याचे शिक्षण मिळते.

(४) शक्छेदन-शाला:—ही शाला सर्वांत मोठ्या प्रमाणावर असल्यामुळे येथे विद्यार्थ्यांना शक्छेदनाचे शिक्षण भरपूर मिळण्याची सोय आहे. याशिवाय प्रयोग-शाला, वनस्पति सगळे, इत्यादि सर्व सोयी आहेत.

सविस्तर माहितीसाठी ८२ ची तिकिटें पाठवावीत नवीन विद्यार्थ्यांनी ता. १५ जूनपर्यंत ५ रु. प्रवेश-फीसह अर्ज पाठवावेत.

पत्ता:—आयुर्वेद महाविद्यालय, पु. ग. नानल
२९ सदाशिव, पुणे २ } अधिपति.

हिंदी कोळशाच्या धंद्याचें नियंत्रण

बरोज कमिटीच्या शिफारसी

हिंदुस्थानातील खाणींमधून कोळसा संपून काढण्याच्या पद्धतीसंबंधानें चौकशी करून, खाणींमधील कामगारांच्या सुरक्षितपणाची तजवीज करण्याकरिता व कोळशाचा वृथा होणारा नाश थांबविण्याकरिता उपाय सुचविणेसाठी मि. बरोज ह्याच्या अध्यक्षतेखाली ऑक्टोबर, १९३६ मध्ये एक कमिटी नेमण्यांत आली होती, तिचा अहवाल नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे. हल्लीच्या हिंदी कोळशाचा पुरवठा १२२ वर्षांपेक्षा ज्यास्त दिवस पुरणार नाही व झरिया क्षेत्रातील चांगला कोळसा ८१ वर्षांत संपून जाईल, असा कमिटीचा अजमास आहे १९२५ ते १९२९ च्या दरम्यान हिंदुस्थान सरकारच्या जिऑलॉजिकल सर्व्हे खात्याने हिंदी कोळशाच्या खाणींसंबंधी तपशीलवार पहाणी करून कोळशाचा पुरवठा जतन करण्याची आवश्यकता प्रतिपादन केली. तोंपर्यंत ह्या प्रश्नाच्या निकडीविषयी लोकांची खात्री पटली नव्हती. कोळसा काढण्याचेवेळीं जरूर ती दक्षता न घ्याव्याती गेल्यामुळे अपघात होण्यास अनुकूल परिस्थिति निर्माण होते. पुरेशा जाडीचे खांबे मध्ये कायम ठेवूनच आजूबाजूचा कोळसा काढावा लागतो, नाही तर कोळशाचा बरचा थर केव्हा खाली येईल ह्याचा नेम सांगता येत नाही. खालून टेकण देण्यास वाळूचा उपयोग ज्यास्त प्रमाणात करावा, असे कमिटीने सुचविले आहे. कोळशाच्या प्रत्येक टनावर आठ आणे व कठिण कोकवर बारा आणे पट्टी बसवून, तिच्या उत्पन्नाचा विनियोग खाणींतील काम निर्वाह करण्यामध्ये व कोळशाचा आणि कामगाराच्या प्राणांचा बचाव करण्यात व्हावा अशी कमिटीची शिफारस आहे. हे काम सरकारने नेमावयाच्या एका स्वतंत्र कमिटीकडे सोपविण्यांत यावे अशीहि सूचना करण्यात आली आहे ह्या कमिटीने पुढे कोळशाचा खप वाढविण्याची व त्याचें नियमन करण्याची एक एजन्सी स्थापन करण्यात पुढाकार घ्यावा व खाणींचे संबंधांतील संशोधनकार्य करण्याकरिता एक रिसर्च बोर्ड स्थापण्यात यावे, असेहि सुचविण्यांत आले आहे खाणींची मालकी सरकारने स्वतःकडे घेण्याविरुद्ध मत कमिटीने प्रदर्शित केले आहे. कमिटीचे दोन सभासद, श्री नाग व डॉ. कृष्णन, ह्यांनी खाणी राष्ट्रीय मालकीच्या केल्या पाहिजेत, असे मत व्यक्त केले आहे.

कोळशाच्या खाणींचे मालक थोड्या वेळांत ज्यास्त नफा काढण्याच्या उद्योगात असतात व कोळशाचा पुरवठा सतत कायम कसा टिकेल ह्या व्यापक प्रश्नाकडे त्यांचे लक्ष नसतं कोळशाचा विनाकारण होणारा अपव्यय थांबवून, ह्या धंद्याची अनियंत्रित स्पर्धेमधून मुक्तता होणे आवश्यक आहे. अलीकडे हिंदी कोळशाच्या खाणींमधील अपघातांचे प्रमाण वाढलेले असल्याचे आढळून आल्याकारणाने कामगारांचे जीवित सुरक्षित रहाण्याची तातडीने तजवीज करणे जरूर झाले आहे. बरोज कमिटीने ह्या संबधात केलेल्या शिफारसीमधील अंतर्भूत तत्त्व हिंदुस्थान सरकारास मान्य असल्याचे त्यांनी जाहीर केले आहे. कमिटीच्या रिपोर्टाने हिंदी कोळशाच्या धंद्याचे सद्यःस्थितीवर उत्कृष्ट प्रकाश पाडला असून मार्गदर्शनाचे कामहि उत्तम केले आहे. कोळशाचे धंद्यावरील नवीन नियंत्रणे खाणींच्या मालकास कदाचित् रुचणार नाहीत. परंतु राष्ट्रीय महत्त्वाच्या ह्या बहुमोल

पुरवठ्याचें जतन वेळींच करण्यांत सबंद देशाचा अंतिम फायदा आहे, हे कोणीहि कबूल करील. चहा, कागद, ताग, सिमेंट, इत्यादि घडे सरकारी अगर बिनसरकारी मध्यवर्ती नियंत्रक सस्थाचे देखरेखीखाली आधीच आलेले आहेत आणि आतां कोळशाच्या धंद्यासहि तोच मार्ग स्वीकारावा लागणार आहे. ब्रिटिश कोळशाच्या खाणींचे मालकी हक्क सरकार राष्ट्राच्या वतीने विकत घेत आहे. त्याच मार्गाचा अवलंब हिंदुस्थानांत करावा लागेल अशी चिन्हे दिसत आहेत.

“प्रॉक्सीज” चा उपयोग

संयुक्त भाडवलाच्या मंडळीचे सभेस समक्ष हजर रहाता आले नाही तरी दुसऱ्याकरवीं आपले मत देण्याचा अधिकार भागीदारांस असतो, त्यास ‘प्रॉक्सी’ असे म्हणतात. कित्येक वेळीं भागीदारांचे शिरगणतीने बहुमत झाले तरी मतमोजणीचे वेळीं पारडे फिरते, कारण कित्येक भागीदारांची प्रत्येक भागास एक, ह्या हिशेबाने हजारों मते असू शकतात ग्रेट ब्रिटनमधील एका कंपनीच्या पुनर्घटनेविषयी कोर्टाने निकाल देऊन, तिच्या वयु प्रेफरन्स व ऑर्डिनरी भागीदारांच्या स्वतंत्र सभांतून ह्या योजनेचा विचार करण्यात यावा, असा हुकूम दिला होता वयु प्रेफरन्स भागीदाराकरिता छापलेल्या प्रॉक्सीजच्या फॉर्ममध्ये सभेच्या अध्यक्षास तो हक्क बजावण्याचा अधिकार दिलेला होता. ह्या भागीदारांच्या सभेत एका भागीदाराने कंपनीची पुनर्घटनेची योजना पुढे ढकलावी, असे सुचविले आणि शिरगणतीने ही सूचना पास झाली. अध्यक्षांनी स्वतः पोल मागून स्वतः जवळच्या प्रॉक्सीजचा उपयोग केला आणि पुनर्घटनेची पहिली सूचना अखेर पास झाली. पराभूत भागीदारांनी ह्याविरुद्ध कोर्टाकडे तक्रार केली. पुनर्घटनेच्या योजनेवरच फक्त मत देण्याचा अधिकार प्रॉक्सीजनीं अध्यक्षांस दिला होता, ह्या प्रश्नाचा विचार तहकूब करण्याच्या प्रश्नावर प्रॉक्सीजचा उपयोग करणे नियमबाह्य होते, असे त्यांनी प्रतिपादन केले “प्रॉक्सीने योजनेविरुद्ध मत देण्यास अधिकार दिला, ह्याचा अर्थ सदरहू योजना नामशेष करणाऱ्या ठरावाविरुद्ध मत देण्यासहि त्याने अधिकार दिला, असा होतो”, असा निर्णय कोर्टाने जाहीर केला.

ट्यूब विहिरींतील पाण्याने १५ लक्ष एकर भिजणार

बोअरिंगच्या विहिरींतून सुमारे १५ लक्ष एकर जमिनीस पाणी पुरविण्याची संयुक्त प्रांताने आखलेली योजना पुरी होत आली आहे ह्या योजनेतील १,३९७ विहिरी सोडून झाल्या असून ६५ विहिरी चालू वर्षात तयार होतील प्रत्येक दोन चौरस मैलास एक विहीर ह्या हिशेबाने प्रत्येक विहिरीखाली १,००० एकर जमीन लागवडीत येईल योजना पुरी झाल्यानंतर २,९०० चौरस मैल जमिनीस पाणी मिळेल व दरसाल ६,२१,३५० एकरांत ऊंस, गहू, इत्यादि पिकांची लागवड होईल व घरगुती उपयोगाकरिताहि व पिण्यासाठी मुबलक पाणी मिळू शकेल. ह्या सबंद योजनेस १ कोटी २६ लक्ष रुपये खर्च येणार असून दरसाल ४२ लक्ष रुपये उत्पन्न होईल, त्यांतून ३२३ लक्ष रुपये खर्च वजा जातां ९ लक्ष रुपये उरतील, त्यांतून व्याज भागविले जाईल वरील ट्यूब विहिरींतून विजेच्या सहाय्याने पाणी उपसण्यांत येणार आहे व त्याकरितां एका युनिटला तीन पैसे ह्या दराने विजेचा पुरवठा केला जाईल.

हिंदुस्थानांतून बुटांची निर्गत होऊं लागली

बाटानगरची प्रगति

१९३१-३२ मध्ये हिंदुस्थानात एकूण ४० लक्ष, ५५ हजार रुपये किंमतीच्या ६३ लक्ष बुटांची आयात झाली. १९३६-३७ च्या पहिल्या ११ महिन्यांत ही आयात १०३ लक्षावर घसरली व त्याची किंमत ६३ लक्ष रुपये भरली. ह्याबरोबरच, १० लाखांचे १५३ लाख बूट परदेशीं रवाना झाले. कलकत्त्याशेजारी हुगळी नदीचे तीरावरील बाटानगरमध्ये दर आठवड्यास १ लक्ष, ७० हजार बूट तयार होऊ लागले आहेत. बाटानगरमधील बुटाचे कारखान्यात २,००० कामगार कामावर आहेत. बाटाची किरकोळ विक्रीचीं दुकानें हिंदुस्थानभर पसरलेली असल्याने दहली वाचते व गिन्हाइकांस एकाच दर्जाचा माल स्वस्त व ठराविक दराने मिळू शकतो गेल्या दोन वर्षांतच पुढे आलेले बाटानगर सर्व सोयींनीं परिपूर्ण आहे त्या शहराच्या प्रगतीसंबंधात खालील आकडे उद्बोधक वाटतील:-

वर्ष	लोकसंख्या	मिळकतीचें प्रमाण (साप्ताहिक)
१९३३	२५०	५ रु.
१९३४	५५३	५ रु. १२ आ.
१९३५	८५९	६ रु. ४ आ.
१९३६	३,०००	६ रु. ८ आ.

बाटाच्या कारखान्यात हिंदी कच्चा माल वापरण्यात येतो कामगार व अधिकारी हेहि हिंदीच आहेत मालकी व देखरेख ही मात्र बेकोस्तोव्हाकिअन आहे

हिंदुस्थानांत मोटार गाड्यांची आयात

(१९३६-३७)

एकूण मोटार गाड्यांची आयात	१२,९३९ गाड्या
त्यापैकी ब्रिटिश	६,३३७ "
" अमेरिकन	३,८७० "
" कनेडियन	१,२९० "
" जर्मन	८१३ "
गाडीची सरासरी किंमत	१,८८० रु.
मुंबईमध्ये आयात	६,०८० गाड्या
बंगालमध्ये "	३,४१० "
मद्रासमध्ये "	१,७२२ "
एकूण मोटार सायकलींची आयात	९२१ "
त्याची किंमत	३,५०,००० रु.
मोटार लॉन्चा व बसेसची आयात	९,१६० गाड्या
त्याची किंमत	१,३१,००,००० रु.
त्यापैकी ब्रिटिश	१,२१७ गाड्या
" अमेरिकन	६,०१२ "
" कनेडियन	१,७१९ "

मोटार गाड्यांची आयात पूर्वसालापेक्षा कमी झाली आहे. ब्रिटिश गाड्या सुमारे ४०० कमी आल्या, उलट जर्मन गाड्यांची आयात ४७८ नी वाढली. मोटार सायकलींची आयात १८७ नी सुधारली. अमेरिकन लॉन्चांची आयात १९३५-३६ साली फक्त ५,०५१ गाड्या इतकीच होती कॅनडामधून गेल्या वर्षी पूर्वसालचे मानाने ६०० गाड्या कमी आयात झाल्या

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा

कॉमनवेलथचे तृतीय मूल्यमापन होणार

"जनतेच्या सहानुभूतीमुळेच 'कॉमनवेलथ' ने सर्व विमा सस्थान अयस्थान मिळविले आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचे अत्यंत आभारी आहोत"

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, बी. ए., एल. एल. बी.

मॅनेजिंग एजंट्स,

दि कॉमनवेलथ अँडुअरन्स कंपनी, लिमिटेड

११ बुधवार पेठ, पुणे नं. २

महाराष्ट्रातील प्रत्येक ठिकाणी भरपूर कमिशनवर एजंट्स नेमणे आहेत तरी विशेष माहिती-करिता हेड ऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा

"अर्थ" ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयावरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्तेची पुस्तके

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झाले आहे.

किं. १ रु. (ट. स. निराळा)

व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला, पुणे २.

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ महिंद्रकर ब्रदर्स ★

यांचे येथे आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून द्या.
बुधवार चौक, पुणे

सहकारी चळवळ

पुरंदर तालुका सहकारी परिषद

पुणे जिल्हा को इन्स्टिट्यूटच्या विद्यमाने जेजुरी येथे शनिवार ता २२ मे १९३७ रोजी पुरंदर तालुका सहकारी परिषद श्री जी. एम्. ऊर्फ नानासाहेब गुप्ते, बी. ए., एलएल बी, याचे अध्यक्षतेखाली झाली.

परिषदेस पुरंदर तालुक्यातील सोसायट्यांचे प्रतिनिधी, सेक्रेटरी व निमंत्रित पाहुणे मंडळी मिळून सुमारे १०० लोक हजर होते त्यामध्ये श्री डी. डी. चितळे (मॅनेजिंग डायरेक्टर, पु. सॅ. बँक), श्री. पाडव, जि. को. इन्स्टिट्यूटचे प्रेसिडेंट श्री य. रा. दाते, ऑनररी सेक्रेटरी श्री देवभानकर, कार्यकारी मंडळाचे सभासद श्री बापूसाहेब भानु, प्रोपॅगंडा ऑफिसर रा. इंगळे, तसेच यूनियनचे प्रेसिडेंट श्री. टिळेकर, सुपरवायझर रा. गाधी, श्री. निरगुडे, श्री. जगताप वगैरे मंडळी प्रामुख्याने दिसत होती

परिषदेचे प्रारंभी श्री दाते यांनी आपल्या स्वागतपर भाषणांत चालू सालची दुष्काळी परिस्थिति व त्यामुळे झालेली शेतकरी वर्गाची आर्थिक हलाखी याचा निर्देश करून या दृष्टीने पहाता सहकारी चळवळ हल्ली आणीबाणीच्या स्थितीतून कशी जात आहे व शेतकऱ्यांस ती सहाय कसे करित आहे याची जाणीव करून दिली

यानंतर यूनियनचे प्रेसिडेंट श्री टिळेकर यांनी, अध्यक्षास अध्यक्षस्थान स्वीकारण्याबद्दल विनंति केली त्यास रीतसर श्री निरगुडे यांनी अनुमोदन दिल्यानंतर अध्यक्षांनी अध्यक्षस्थान स्वीकारले. नंतर इन्स्टिट्यूटचे प्रोपॅगंडा ऑफिसर रा. ए. के. इंगळे यांनी परिषदेस आलेले संदेश वाचून दाखवून गेल्या तालुका परिषदेचा वृत्तात सादर केला.

त्यानंतर परिषदेस सुरुवात करणेचे दृष्टीने अध्यक्ष श्री नानासाहेब गुप्ते यांनी आपले भाषणात सहकारी चळवळीच्या मूलतत्त्वांसंबंधी थोडक्यात माहिती सागून खाजगी सावकारी नाहींशी करून सामुदायिक भाडवळ पद्धति असणे किती जरूर आहे व त्याकरिता चळवळीतील कार्यकर्त्यांवर किती मोठी जबाबदारी आहे हेहि सांगितले त्याचप्रमाणे चळवळीत प्रामाणिकपणाने व निस्पृहपणे वागून आपण जे काम करतो ते मानमरातब मिळविण्यासाठी नसून आपण सर्व आपुलकीच्या भावनेने संघटित शक्तीच्या जोरावर व सहकार्यांच्या तत्त्वाला अनुसरून शेतकरी चवूची उन्नति करण्यासाठी भाग घेत आहोत, ही जाणीव ठेवून कळकळीने या चळवळीचे मूल ध्येय साधण्याची जबाबदारी कार्यकर्त्यांवर व पंच कमिटीच्या सभासदांवर कशी पडत आहे याचे त्यांनी स्पष्टपणे विवरण केले

हल्लींची सोसायट्याची परिस्थिति लक्षात घेऊन दुष्काळाचे निवारणार्थ सभासदांच्या वसुलीचे व त्यांना द्यावयाचे नवीन कर्जाचे धोरण ठरविणे, तसेच सोसायट्याचे ताब्यांत आलेल्या जमिनी परत करण्याबाबतची योजना, लॅंड मॉर्गेज बँकेने सोसायट्याचे सभासदास कर्ज देतेवेळी ठेवावयाचे धोरण, पुरंदर तालुक्यात सहकारी पद्धतीवर सरेदी-विक्री सध काढणे, सहकारी कायद्याचे कलम ५९ (२) अन्वये सोसायट्याचे ताब्यांत लवादी कुळांच्या जमिनी देण्याबाबत त्वरित उपाययोजना करणे,

बँकेने सोसायट्याच्या कर्जावरील न्याजाचा दर कमी करणे, वगैरेबाबत महत्त्वाचे ठरावावर चर्चा होऊन ठराव पास करण्यांत आले.

श्री दाते, चितळे, पाडव, बापूसाहेब भानु, टिळेकर, निरगुडे, जगताप, मनोहर, इंगळे वगैरे मंडळींनी चर्चेमध्ये प्रामुख्याने भाग घेतला होता

श्री चितळे यांनी आलेल्या मंडळींचे व इतरांचे इन्स्टिट्यूटतर्फे समयोचित आभार मानले आभारप्रदर्शक भाषण करताना, त्यांनी सहकारी चळवळीतील इन्स्टिट्यूटचे महत्त्व सागून चालू वर्षी सहकारी चळवळीसबधी लोकजागृतीचे कार्य इन्स्टिट्यूटकडून फार उत्तम रीतीने व जोराने केले जात आहे याबद्दल आनंद व समाधान व्यक्त केले.

सदर परिषद यशस्वी करण्याचे कामी पुरंदर ता. को. सुपरवायझिंग यूनियनकडून इन्स्टिट्यूटला अतिशय मदत झाली.

पश्चिम खानदेश जिल्हा को इन्स्टिट्यूट, धुळे

प. खा जिल्हा को इन्स्टिट्यूट, धुळे, ह्या संस्थेच्या विद्यमाने जिल्ह्यातील को. सेक्रेटरीज्चा शिक्षणवर्ग ता. ५ मे ते २० मे पर्यंत चालून शेवटी सेंट्रल एज्युकेशन बोर्डांनी ता. २३ व २४ मे रोजी परीक्षा घेतली. सदर वर्गाला ६५ विद्यार्थी हजर होते. ५२ उमेदवारांनी परीक्षेकरिता फॉर्म भरून पाठविले व त्यापैकी ४६ उमेदवार परीक्षेस बसले.

सदर वर्ग व्यवस्थित रीतीने चालविण्याचे कामी मे. असि रीजिष्ट्रारसो, खानदेश विभाग, व त्याचे हेडक्वार्टर व इतर ऑफीसमधील अधिकारी, ऑडिटर्स, शेतकी खात्याचे अधिकारी, बँक इन्स्पेक्टर, सुपरवायझर्स, सब रजिस्ट्रार, स्पेशल रिकव्हरी ऑफिसर व इतर बिनसरकारी लोक यांनी सक्रिय सहानुभूति दाखविली व मनापासून हरेक प्रकारे मदत केली

सदर वर्गाचे वेळी, भाषणाची व निवधाची चढाओढ लावून यशस्वी उमेदवारास तेरा रुपयांची निरनिराळी दहा चांदीची पदके बक्षीस म्हणून वाटण्यात आली.

ता. २५/५/३७ रोजी प. खा जिल्हा को इन्स्टिट्यूटचे चेअरमन श्री. दामोदरराव गणपतराव पाटील याचे अध्यक्षतेखाली बक्षीस समारंभ होऊन त्यांच्या हातून यशस्वी उमेदवारास वरील सर्व बक्षीस देण्यात आली.

पूर्व खानदेश को. इन्स्टिट्यूट

बॉंबे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह इन्स्टिट्यूट, शाखा जळगाव, तर्फे पंचकमिटी ट्रेनिंग क्लासेस खालीलप्रमाणे भरविण्यात आले व सोसायट्याच्या पंचाना त्याचे कामाची व आपलेवर असलेल्या जबाबदारीची व वसुलीसंबंधी जाणीव करून देण्यात आली.

अ. न.	तारीख	ठिकाण	तालुका	सोसायट्या हजर	एकूण सभासद हजर
१	२१-३-३७	नाद्रा	पाचोरे	१२ पैकी ७	३८
२	२३-३-३७	तारसेडे	„	१० पैकी ७	४७

नाद्रा येथील वर्गाचे, श्री सत्ताराम डुला पाटील, चेअरमन नाद्रा सोसायटी, हे अध्यक्ष होते तारसेडे येथील वर्ग श्री के. टी. पाटील, चेअरमन सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँक जळगाव, ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली भरला होता

गुळंब (जि. सातारा) येथील ग्रामसुधारणा

सातारा जिल्ह्यातील वार्ड तालुक्यांत गुळंब हें गांव ग्रामसुधारणा कार्यांत चांगलेच पुढें आलेलें आहे. सदरहु गांवानें ता. २७।१।३६ रोजी सहकारी सुखसंपत्तिसंवर्धक मंडळी स्थापन करून त्या संस्थेमार्फत ग्रामसुधारणेच्या निरनिराळ्या चळवळी चालविल्या आहेत. तरुणाकरिता रात्रीची शाळा गेल्या वर्षी ता. १।७।३६ ते १।५।३६ पर्यंत चालविली व यंदाहि ता. १।५।३६ पासून शाळेला सुरवात केली आहे व ती पेरणीचा हंगाम येईपर्यंत चालू राहील. स्वतः चेअरमन, श्री. बाळकृष्ण भास्ती पाटील, हे शिक्षकांचे काम करतात. मुलांच्या शाळेच्या बाबतीतहि प्रगति प्रशंसनीय आहे.

महिन्यांतून दोन वेळा गांवांतील सर्व रस्त्यांची व पडीक जागांची साडलोट केली जाते. गेल्या आक्टोबर, १९३६ मध्ये रस्त्यांवर मुसम व वाळू टाकली आहे व गांवच्या सर्वजनिक फंडातून गटारें बांधून घेतली आहेत. पाय विहिरीच्या पायऱ्या एप्रिल १९३६ पासून बंद करून तीन रहाट लोकल बोर्डाच्या मदतीने लावले आहेत. विहिरींत परमॅगनेट ऑफ पोर्टेज बरचेवर टाकले जातें. एकदां विहीर पूर्णपणे उपसून काढून स्वच्छ केली आहे. लोकलबोर्डाची औषधाची पेटी मिळवून जवळ जवळ २०० शेतकऱ्यांना औषधें व सल्ला फुकट दिला आहे.

सुमारे २० शेतकऱ्यांनी १२० पायली ज्वारीचे बीं चाळणीने चाळून व गंधक चोळून पेरले आहे. इटालियन बटाट्याचे बीजे गांवातच तयार करण्यांत थंड मिळविले आहे. इटालियन बटाट्याच्या वेण्याकरिता गांवातून दरसाल सुमारे ५,००० रुपये सेड, चाकण या भागात जात असत त्याची आतां बहुतेक वचत झाली आहे.

शेताच्या बांधाच्या बाबतीतील ६ तंटे व गावठाणातील जमिनीच्या बाबतीतील २ तंटे पंचांनी आपसांत तडजोड करून मिटविले आहेत. शिमग्यात बीभत्स प्रकार न होऊ देतां मे. माम. लेदारसाहेब, वार्ड, यांच्या अध्यक्षतेखाली सभा भरवून कुस्त्या वगैरे सेड करून उपदेशपर व्याख्यानं करविली. श्रीबहिरोबाच्या यात्रेच्या वेळीं तमाशे बंद करून पोवाडे, सेड वगैरे करविले. व्यायाम मंडळांत ४० सभासद असून मंडळाचेहि काम ठीक चालले आहे निरनिराळ्या कामांकरितां शेतकी कमिटी, काटकसर कमिटी, शिक्षण कमिटी व आरोग्य कमिटी अशा कमिट्या नेमल्या आहेत.

गेल्या ता. ६।१।३२ रोजी गव्हर्नरसाहेबांनी गावाला भेट देऊन केलेल्या कार्याबद्दल समाधान व्यक्त केले आहे.

जगांत सहकारी संस्थेचे सभासद किती आहेत !

पांच-सहा वर्षांमार्गे आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघास ४१ राष्ट्रे जोडलेली होती आणि त्या सर्वांचे मिळून १० कोटी सभासद होते. आतां ३८ राष्ट्रे संघास जोडलेली असून सभासदांची संख्या ६१ कोटी आहे. जर्मनी व इटली ह्यांचे संघाचे सभासदत्व काढून टाकण्यात आले आहे आणि राशियांत सहकारी संस्था मोठ्या प्रमाणात रूढ झाल्या आहेत, हें वर उल्लेखिलेली घट होण्याचे मुख्य कारण आहे.

जुन्या घरांची दुरुस्ती काळजीपूर्वक करून दिली जाते. भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार
चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचें

खात्रीलायक एकच ठिकाण

माधव सोमण बदर्स,

लक्ष्मीरोड, पुणे. २

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचे पेपरामिट, लेमन ड्रिप्स, मिल्क टॉफी, वगैरे.

मावाचें माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २.

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family. Prospectus sent free on application. General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, POONA."

फाळणा दासाल हू नवे म्हणून आमचें इच्छा मर्म संभव औषध च्या व संततिनियमन करा. औषध बंद केले की, मुलें होतात. महिन्यांतून एकदांच ज्यावे लागतें. सर्वभर पुण्याच्या औषधाची किंमत ४ ५ ट. स. नि. गट्टे फिजीशियन, खांडवा सी. पी.

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay

716 Sadashiv Peth,
Poona City.

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	११९-६
५% (१९३९-४४) लोन ...	१०५-६
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	११७-१०
४% १९४३	१०७-०
३३% विनमुदत	९५-१३
३३% १९४७-५०	१०६-०
३३% १९४८-५२	१००-०

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	१०७-४
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	१०७-४
४% मुंबई सिटी इंप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७० वर्षे मुदत)	१०७-०
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११०-८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२२-०

मडळ्याचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३८-८
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११०-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि.)	३३-१०
इंपीरिअल बँक (५०० रु. १२% डिव्हि.)	१५२७-८
रिझर्व्ह बँक (१०० रु. चा भाग ३३% डिव्हि.)	१२९-८

रेल्वेज

बॉड-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	१०३-०
पाचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ४३%)	९७-०
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०, बोनस ६ रु. ४ आ.)	९१०-०

बीज

बावे ट्रॅम्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५१-९
फराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२७१-४
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२८५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि. डिव्हि. ५३%)	१४२५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१५१५-०

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	२००-०
टाटा आयर्न (१०० रु. डु. प्रेफरन्स, १७ रु. ८ आ.)	१७७-८
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि. रु. ६)	२५४-०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड रु. ७ आ. ८)	१६१७-८

सोन-चांदी

सोन (मिंट) प्रत्येक तोळ्यास	३४-१२-६
चांदी (मिंट) प्रत्येक १०० तोळ्यांस	५२-११-०

Ardomix

म्हणजेच आमची सुप्रसिद्ध औषधी "आर्तवदोषारी" होय. एका निष्णात स्त्री रोगचिकित्सकाच्या पाठावरून

तयार केलेले हे दिव्य औषध ५० वर्षांच्या अनुभवाने स्त्रियांच्या सर्व रोगांवर अप्रतिम गुणकारी ठरलेले आहे. धुपणी, विटाळ नसणे अथवा थोडा असणे, ओटीपोटांत कळा मारणे, अकाली गर्भपात, ज्वर, कडकी, डोके दुसणे, शौचास साफ न होणे, जीव गलयलणे, हातापायास कळा लागणे, वगैरे विटाळदोष येणे करण्याचा हमखास गुण आर्दोमिक्स (आर्तवदोषारी) मध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टर मोठ्या प्रमाणावर बापरीत आहेत. इतर बाजारी औषधे याची बरोबरी करू शकत नाहीत. अनुभव घेण्यास सोपे जावे म्हणून तूत कांही दिवस एका बाटलीची किंमत फक्त २ रुपये ठेविली आहे. ट. स. १२ आणि निराळा. गांवोगांव भरपूर कमिशनवर एजन्ट नेमणे आहेत पत्रव्यवहार करावा.

हिंदुस्थान, बल्लदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते:—

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज. (डिपार्टमेंट नं. ६)
३६१ सदाशिव पेठ, पुणे शहर

एजन्सीज.—

मुंबई—यशवंत दत्तानय गाडगीळ, फणसवाडी, मुंबई २.
धामणगाव—मे भागवत ब्रदर्स, धामणगाव, वऱ्हाड
हरदा—चौथाजी तुळशीराम आणि सन्स, हरदा, सी. पी.
सानदेश—डॉ. जी. एन. महाजन, मोठे वाघोदे, सानदेश.

दी सनशाइन इन्शुरन्स लि.

या कंपनीच्या रुपी पॉलीसी, मॅरेज पॉलीसी, डेली प्रिमियम पॉलीसी, पेट्रोल गिफ्ट पॉलीसी वगैरे नवीन योजनांचा प्रचार करणेकरता पगारी एजंट पाहिजेत. माहितीकरता लिहा अगर समक्ष भेटा

ब्रंच सेक्रेटरी,

ब्रंच ऑफीस : ३३४ गणेश पेठ, पुणे

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोयाफ मिंटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना.

भिकारदास मासुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या

प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग

कॉलेज

आप्या बळवंत चौक, पुणे २

[माहितीपत्रक मागवा]

महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटी

मुलांचें हायस्कूल, पुणें शहर

उन्हाळ्याच्या सुटीनंतर शाळा गुरुवार तारीख ३ जून १९३७ रोजी ११-१५ ला भरेल. नवीन नावें तारीख २५ मे पासून दाखल केली जातील. तरी ज्यांना नवीन नावें घालावयाचीं असतील त्यांनी आपल्या पूर्वीच्या शाळेच्या दाखल्यासह समक्ष भेटावे. विद्यार्थ्यांची नियमित सख्या घ्यावयाची असल्यामुळे विद्यार्थ्यांनी त्वरा करावी

शाळेची कचेरी सकाळी ८-३० ते १०-३० उघडी राहिल
म ए सोसायटी, पुणें } व्यवस्थापक

महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटी

भावे प्राथमिक शाळा, पुणें शहर

उन्हाळ्याच्या सुटीनंतर शाळा गुरुवार तारीख ३ जून १९३७ रोजी ११-१५ ला भरेल. नवीन नावें तारीख २५ मे पासून दाखल केली जातील तरी ज्यांना नवीन नावें घालावयाची असतील त्यांनी आपल्या पूर्वीच्या शाळेच्या दाखल्यासह समक्ष भेटावे विद्यार्थ्यांची नियमित सख्या घ्यावयाची असल्यामुळे विद्यार्थ्यांनी त्वरा करावी

शाळेची कचेरी सकाळी ८-३० ते १०-३० उघडी राहिल.
म. ए. सो. } ल वा भावे,
भावे प्राथमिक शाळा, पुणें २. } सुपरिटेंडेंट

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

The Co-operators' Book Depot.

9, BAKEHOUSE LANE,
FORT, BOMBAY.

The Only Book Depot of its Kind in India.

Specialising in

Books on Economics, Co-operation, Banking and Finance, Accountancy and Auditing, Commerce, Business Organisation, Rural Reconstruction and allied Subjects

Books on all Subjects and of all Publishers in India, England and America are readily supplied at the published Prices

रोडजे चांच्या
मजबूत
स्वातंत्र्य
वापरा.
आपल्या पैश्या योग्य
मोबदला मिळवा.

स्वतंत्र
मिळतात

व्याख्याना पत्ता ३० मिटरांज पेठ पुणे २

न. वि. वडनेरकर

जव्हेरी आणि सराफ,

राविवार पेठ, सराफ

बझार, पुणें १.

आमच्याकडे सोने, चांदी व मोत्यांचा माल सारांचा मिळेल. तसेच जुन्या जिनसा योग्य भावानें सरेदी केल्या जातील.

शुभकार्यांत भेट देण्याकरिता सोन्याचादीच्या नमुनेदार व सुबक वस्तु मिळतील